

Paulina Murias
Instytut Archeologii
Uniwersytet Rzeszowski

„WOJNY PAMIĘCI. MUZEA KOMUNIZMU W EUROPIE” – WYKŁAD PROF. WALENTYNY CHURCHAN.

W dniu 22 stycznia 2015 roku w auli głównej Uniwersytetu Rzeszowskiego odbył się wykład otwarty pt. „Wojny pamięci. Muzea komunizmu w Europie”, który wygłosiła profesor Walentyna Churchan z Państwowego Uniwersytetu im. Mikołaja Gogola w Nieżynie (Ukraina). W wydarzeniu tym wzięło udział Koło Naukowe Studentów Muzeologii UR. Wystąpienie poprzedziło krótkie przemówienie prof. dr hab. Sylwestra Czopka, który podkreślił dotychczasowe sukcesy naukowe profesor Churchan i nawiązał do stosunków polsko-ukraińskich.

W ramach wprowadzenia prof. Churchan nakreśliła założenia i cele, które towarzyszyły jej podczas badań. Skupiają się one przede wszystkim na propagowaniu pamięci o sowieckiej przeszłości w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Wyjaśniła ponadto, że wyniki analiz opierały się na podstawie jej indywidualnych wizyt w muzeach oraz opinii zwiedzających. Następnie przedstawiła szereg muzeów, podkreślając ich rolę w kształtowaniu pamięci społecznej. Zaprezentowane zostały m.in. Muzeum Oporu bez Przemocy w Berlinie (Museum Haus am Checkpoint Charlie), Dom Terroru w Budapeszcie (Terror Háza), Muzeum Komunizmu w Pradze (Muzeum Komunismu), Dom Lenina w Nowosybirsku (Дом Ленина), Muzeum Życia Komunistycznego w Kazaniu (Soviet Lifestyle Museum), a także bunkier w Nemenčinė (Soviet Bunker).

W swoim przemówieniu, prof. Churchan zaznaczyła, iż głównym wątkiem narracyjnym muzeum węgierskiego było zrównanie komunizmu i nazizmu, dzieje współpracy z reżimem komunistycznym oraz lustracja polityczna i ontologiczna. Duże emocje wzbudził jej pobyt w czeskim muzeum,

a panującą tam atmosferę określiła jako „agresywna ironia” i zdystansowanie. Negatywne odczucia towarzyszyły jej podczas zwiedzania litewskiego bunkra, gdyż według prof. Churchan głównym celem tego miejsca było nastawienie na zysk, zamiast podtrzymywania pamięci o zbrodniach komunizmu.

Prezentując wyżej wymienione instytucje prof. Churchan dokonała trafnej analizy porównawczej oraz podzieliła się ze słuchaczami odczuciami towarzyszącymi jej podczas zwiedzania. Zaznaczyła, iż niektóre z muzeów są zaangażowane w walkę o tworzenie nowej pamięci o komunizmie oraz promują postsowieckie „ideały”. Prof. Churchan przyjęła krytyczne stanowisko wobec „disneylandyzacji” oraz komercjalizacji muzeów komunizmu.

Podsumowując, prof. Churchan podkreśliła strategię symbolicznej „sprzedaży komunizmu” w niektórych z tych placówek, nadając temu zjawisku negatywny wydźwięk. Po wykładzie, wywiązała się dyskusja, która dopełniła ponadgodzinne spotkanie.

Streszczenie: Prof. Walentyna Churchan przedstawiła na wykładzie szereg muzeów, związanych z historią socjalizmu w Europie Środkowej i Wschodniej, zwracając szczególną uwagę na odmienny sposób prezentowania tej tematyki w poszczególnych instytucjach. Przyjęła krytyczne stanowisko, zwłaszcza wobec propagowania postsowieckich „ideałów” a także komercjalizacji i „disneylandyzacji” tego typu muzeów, podkreślając ich rolę w kształtowaniu pamięci społecznej.